

A GYAKORLÓ ISKOLAI MUNKACSOPORT (III.) PÁLYÁZATI PROJEKTJEI ÉS EREDMÉNYEI

Szakmai koordinátor: *Pethőné Nagy Csilla* (Babits Mihály Gyakorló Gimnázium és Szakközépiskola)

A bolognai folyamat maga után vonta a tanárképzés szerkezeti és tartalmi újragondolását. Előtérbe került a pedagógusjelölt hallgatók professzionális, kompetencia-alapú felkészítésének szükségessége, a gyakorlatorientáltabb, hatékonyabb képzés és a minőségi oktatás igénye. Ezzel összefüggésben szükségessé vált a tanárképzésben az új(szerű) oktatási technológiák, stratégiák, módszer- és eljárások elterjesztése.

A szakmai gyakorlatok formái is változnak a tanári MA képzésben. Megjelent az egyéni összefüggő szakmai gyakorlat, melyet közoktatási vagy felnőttképzési intézményben, megbízott mentortanár irányítása mellett végeznek a tanárjelöltek. Ez a feladat új partnerek, szereplők, funkciók megjelenését is jelenti. Új helyzet elé állítja azokat a közoktatási intézményeket és pedagógusokat, amelyek, illetve akik új típusú gyakorlólékhelyként való működésre és mentorálási tevékenységre vállalkoznak.

A korábbi tanárképzés elsősorban a szaktudományok alkalmazásának modelljét követte, a szakmai-elméleti tudás megszerzését tartotta elsődlegesen fontosnak. Vélelmezte, hogy az elméleti tudás az alkalmazás folytán elvezet a szakmai kompetencia kialakulásához. Az új képzési formára való áttérés jelentős átalakulásokat eredményez a rendszerben. A gyakorlati képzés hatékonyabbá tételét kívánja szolgálni a tanárjelöltek szakmai és módszertani képzésének három nagyobb szakaszból való felépítése, az eddiginél hosszabb és az oktató-nevelő tevékenység széles spektrumában tapasztalatszerzést kínáló egyéni összefüggő szakmai gyakorlat.

A gyakorlóiskolák eddig is fontos szerepet töltöttek be a tanárképzésben. Úgy véltük, az intézményeinkben felhalmozott elméleti és gyakorlati tudás, módszertani innovációs tapasztalat számunkra is kínál feladatokat a változó tanárképzésben. A pályázatot fontos lehetőségnek gondoltuk abban a tekintetben is, hogy önmagunkat műhelyformában képezzük tovább, elsősorban az info-kommunikációs technológiák alkalmazása területén. Célul tűztük ki továbbá, hogy tevékenységi tartalmakat találjunk a kutatás és a fejlesztés, a tudomány és a közoktatás termékenyebb párbeszédének megvalósítására. Így a Pécsi Tudományegyetem gyakorló iskolái a pályázaton belül hat projektet terveztek és valósítottak meg.

Munkacsoportunkban a Pécsi Tudományegyetem alábbi intézményei vettek részt:

Babits Mihály Gyakorló Gimnázium és Szakközépiskola
Deák Ferenc Gyakorló Gimnázium és Általános Iskola
I. számú Gyakorló Általános Iskola
Pollack Mihály Műszaki és Informatikai Kar

Projektjeink megvalósításában együttműködő partnereink voltak:

Kaposvári Egyetem Pedagógus-továbbképző és Szolgáltató Intézet
Baranyai Pedagógiai Szakszolgálatok és Szakmai Szolgáltatások Központja
Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar irodalom és történelem tanszékei
Pécsi Tudományegyetem Neveléstudományi Intézet
Pécsi Tudományegyetem szakmódszertant oktató tanszékei
Magyartanárok Egyesülete pécsi csoportja

A GYAKORLÓ KÖZOKTATÁSI INTÉZMÉNYEKET FELKÉSZÍTŐ PROGRAM KIDOLGOZÁSA, KÍSÉRLETI JELLEGŰ MEGVALÓSÍTÁSA

Projektvezető: *Rózsahegyi Ágnes* (Babits Mihály Gyakorló Gimnázium és Szakközépiskola)

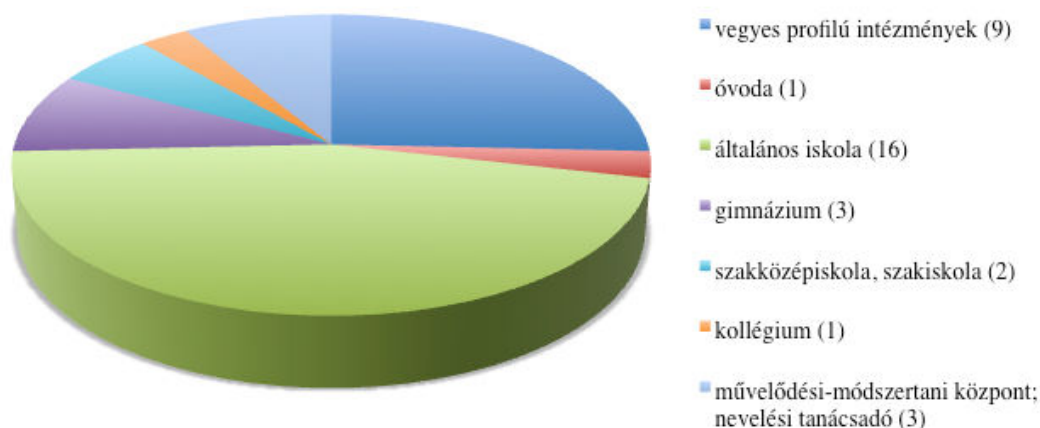
Az egyéni összefüggő szakmai gyakorlat a tanári MA képzés utolsó félévében új partnerek, szereplők, funkciók megjelenését tette szükségessé a tanárképzésben. Olyan közoktatási intézmények szorosabb bevonása vált szükségessé, amelyek korábban nem, vagy „külsős” partnerként vettek részt a Pécsi Egyetem pedagógusképzésében. Megjelentek, megjelenhettek az új típusú gyakorlóléhely státusára pályázó olyan közoktatási intézmények, amelyek más, a gyakorlóiskolákban kevésbé jellemző tevékenységeket, képzési formákat, nevelési elveket, illetve sajátos feladatokat kínálnak. (Például: SNI, inkluzív nevelés, mérnöktanár, felnőttképzés, nemzetiségi profil). Intenzívebb és tervezett bekapcsolódásuk a tanári MA képzésbe szükségessé tette ezen intézmények felkészítését az új típusú gyakorlóléhely szerepre, az egyéni összefüggő szakmai gyakorlatra érkező tanárjelöltek fogadására, gyakorlatuk koordinálására. A pályázati projektben egy, erre a feladatra a leendő partnerintézményeket felkészítő 30 órás pedagógus-továbbképző program tematikájának kidolgozását és kísérleti jellegű megvalósítását vállaltuk. A próbaképzésre elsősorban a leendő partnerintézmények vezetőit, illetve az egyéni összefüggő szakmai gyakorlat koordinálásával az intézményben megbízott pedagógusokat hívtuk és vártuk.

A képzés tematikájának kialakítását az a cél vezérelte, hogy a leendő partnerintézményeinket a lehető legjobban felkészítsük az új szerep betöltésére. Olyan elméleti és gyakorlati tudást közvetítünk, illetve olyan tanári-szervezői kompetenciák fejlesztését segítjük, amelyek alkalmassá és képessé teszik a partnerintézményt a felsőoktatási gyakorlóléhelyi funkció szakszerű és eredményes ellátására, a várható teendők számbavételére és elvégzésére, a prognosztizálható problémák megelőzésére, azok megfelelő kezelésére.

A képzés tematikáját és elsősorban interaktív módszertanát kidolgozó projekt-team a Pécsi Tudományegyetem gyakorló iskoláinak szakvezető tanáraiból, a Kaposvári Egyetem Pedagógus – Továbbképző és Szolgáltató Intézetének munkatársaiból (konzorciumi partner) és a PMMIK oktatóiból alakult meg.

A team által kidolgozott 30 órás képzési tematika felöleli a tanárképzés hagyományos és megújult rendszerének összevetését, a legmeghatározóbb hagyományos és korszerű tanulási-tanítási stratégiák főbb jellemzőinek áttekintését, az egyéni összefüggő gyakorlatra érkező pedagógusjelöltek fogadására szolgáló intézményi háttér kialakításának kritériumait, az intézményi tevékenységi repertoár összeállításának gyakorlati kérdéseit, valamint az intézményvetetőnek vagy vezetésnek az új típusú gyakorlóléhely funkcióval kapcsolatos feladatait.

A pályázat keretében három próbaképzést indítottunk. Kettőt Pécsen és egyet Kaposváron. A három képzésen különböző intézmények képviselőiben összesen 35 fő vett részt. Külön örömeinkre szolgált a résztvevők által képviselt intézmények profiljának sokszínűsége. Szemléltető táblázatunk a résztvevők intézménytípusonkénti megoszlását mutatja.

A próbaképzésekben résztvevő intézmények profil szerinti megoszlása

Tapasztalataink és a visszajelzések, értékelő lapok tanúsága szerint a képzésben résztvevő intézményvezetők örültek a lehetőségnek. Szívesen fogadtak minden olyan információt, tapasztalatot és tevékenységet, amely segítheti felkészülésüket a feladatra.

A próbaképzések tapasztalatai alapján a projekt-team szükség szerint módosította a tematikát és a képzési forgatókönyvet. Ezt követően a 30 órás továbbképzést beadtuk akkreditációra az Oktatási Hivatalhoz. A képzés alapítási engedélyével a Kaposvári egyetem, indítási engedéllyel a PTE Babits Mihály Gyakorló Gimnázium és Szakközépiskola fog rendelkezni. Amint az akkreditációs processzus sikeresen lezárul, további képzések indítását tervezzük.

A KÖZOKTATÁSI INTÉZMÉNYEKBEN GYAKORLATOT VEZETŐ MENTOROK KIVÁLASZTÁSÁRA ÉS FELKÉSZÍTÉSÉRE VONATKOZÓ MÓDSZERTAN KIDOLGOZÁSA, A MENTORKÉPZÉS MEGSZERVEZÉSE, INDÍTÁSA, MINŐSÉGBIZTOSÍTÁSA

Projektvezető: *Szabóné Bárdos Csilla* (Babits Mihály Gyakorló Gimnázium és Szakközépiskola)

A tanárképzés több szempontú változását kísérhetjük figyelemmel. Izgalmas kérdés, miképpen eredményezik ezek a változások pedagógusképzésünk megújulását, miként teszik lehetővé a gyakorlati felkészítés tartalmi, szerkezeti korszerűsítését, hogyan alakítható ki mindezek segítségével a tanári pálya, a tanári hivatás iránti elkötelezettség a ma pedagógus-jelöltjeiben.

Mentor. Az idegen szavak és kifejezések szótára szerint „*idősebb tanácsadó, pártfogó, atyai jóbarát*”. A ma oktatásban mentornak lenni új, a mindennapi pedagógusi munkától eltérő kihívást jelent. Az ideális mentor jól műveli szakmáját, empatikus, szakmai tekintélye van, hiteles egyéniség.

Tapasztalhatjuk, a tanárrá válás nem megy egyik pillanatról a másikra. Ezért is biztató, hogy a gyakorlati tudás felértékelődésének lehetünk tanúi. Az egyéni összefüggő szakmai gyakorlatnak egyik kulcsszereplője a gyakorlatvezető mentor. A mentor, aki az egyéni összefüggő szakmai gyakorlat során valamennyi iskolai tevékenység gondozója, a hallgatói egyéni fejlődési terv megvalósításának legfontosabb szakmai támogatója.

A pedagógusjelöltek hatékony és eredményes segítéséhez elengedhetetlen pedagógiai, pszichológiai és módszertani tudásunk megújítása, bővítése. Olyan segítői, tanácsadói kompetenciák megerősítése, kialakítása, melynek következtében a partneriskola pedagógusa alkalmassá válhat a mentori szerepre. Mindez kirajzolja egy lehetséges mentorképzési program főbb célrendszerét, tartalmi csomópontjait.

Ezt felismerve, munkacsoportunk egy, a felsőoktatási pedagógusképző intézményektől formailag független, 60 órás mentortanár továbbképzési program összeállítására vállalkozott. A program magába foglalta a tematika kidolgozását, a próbaképzést, a képzés akkreditálását, a mentorkiválasztás módszertanának átgondolását és a képzés minőségbiztosítását.

Mentorképzési programunk egy 40 órás általános tartalmú, és egy 20 órás választható, specializációra lehetőséget kínáló blokkot foglalt magába. Utóbbi lehetett az általános képzés kiegészítése, inkluzív pedagógia vagy műszaki mentortanár specializáció

Alapképzésünk főbb moduljai:

- A kompetencia-alapú pedagógusképzés követelményei, a mentor szerepe
- Az iskola mint szervezet működése, kapcsolatrendszere
- A hallgatókkal való foglalkozás nevelés- és oktatás-lélektani vonatkozásai
- A pedagógusi szakképzettség legújabb szaktudományi és neveléstudományi paradigmái
- Pedagógusszerepek
- A mentorálás elmélete és módszertana
- A mentori munka intézményi területei – gyakorlat

Az általános képzés kiegészítéseként, a 20 órás blokkban a tehetséggondozásról, a mérés-értékelésről, az iskolai gyermekvédelemről, a tanuló személyiségének megismeréséről, az egészségnevelésről és mentálhigiénéről, az inkluzív pedagógia alapfogalmairól, valamint az interaktív és reflektív tanulási technikák alkalmazásáról cserélhettek tapasztalatot és szerezhettek elmélyültebb tudást a képzés résztvevői.

A műszaki mentortanár-képzésrész már megszerzett műszaki képzettségre épült, az adott szakirányba tartozó tantárgyak, tantárgycsoportok oktatására, nevelési tevékenységre készített fel. Didaktikai, szakmódszertani és oktatástechnológiai sajátosságok figyelembevételével fókuszál a tantárgycsoport műszaki aspektusaira.

Tematikánkból kihagytuk a diszciplináris és szakmódszertani ismeretek körét, mert úgy véltük, a mentortanári képzésre való jelentkezés alapfeltétele a szakmailag és módszertanilag korszerű tudás birtoklása.

Fontosnak tartottuk, hogy a képzésen a mentorfeladatok ellátására leginkább alkalmasak vegyenek részt. Ezt a bemenethez, illetve kimenethez kötődő attitűd- és kompetenciavizsgálati kérdőív elkészítésével és alkalmazásával próbáltuk mérni.

Képzésünk célszemélyei azon kollégák voltak, akik fontosnak érzik és tenni is képesek azért, hogy a tehetséges hallgatók megismerve, megszeretve a tanári munkát, a pedagógusi pályán maradjanak.

Projektünk keretében három próbaképzésre került sor. Kettő Pécsen, egy pedig Kaposváron zajlott, és összesen 94 kolléga vehette kézbe a feladatok sikeres teljesítését igazoló tanúsítványt.

A próbaképzések tapasztalatait felhasználva két 60 órás, egymástól független mentortanár továbbképzést készítettünk elő és adtunk be akkreditációra az Oktatási Hivatalhoz, mert végül úgy ítéltük meg, hogy célszerű különválasztani az általános és a műszaki mentortanár-képzését.

A mentorképzés oktatói csoportja

INFOKOMMUNIKÁCIÓS TECHNOLÓGIÁK – KÉPZŐK KÉPZÉSE MŰHELY ÉS AKKREDITÁLT PEDAGÓGUS-TOVÁBBKÉPZÉS KIDOLGOZÁSA

Projektvezető: *Vezér András* (Babits Mihály Gyakorló Gimnázium és Szakközépiskola)

A projekt célja az volt, hogy a bolognai folyamattal összefüggésben „képzők képzése” programot szervezzünk abból a célból, hogy a csoportos tanítási gyakorlatot irányító szakvezető tanárok és az egyéni összefüggő szakmai gyakorlatot segítő mentortanárok, valamint a gyakorló iskolákból az egyetemre „áttanító” módszertan oktatók felhasználói szinten elsajátítsák az info-kommunikációs technológiát. A megszerzett tudás birtokában a Pécsi Tudományegyetem gyakorló intézményeiben dolgozó tanárok képesek legyenek szakvezetői-mentori munkájukban, egyetemi szakmódszertan oktatóként és saját osztálytermi

gyakorlatukban a technológia alkalmazására, e technológiával készült tananyagtartalmak létrehozására. Így a mentorált pedagógusjelölteket is segíthetik abban, hogy egyéni összefüggő szakmai gyakorlatuk ideje alatt felhasználóként maguk is alkalmazzanak info-kommunikációs technológiával készült tananyagokat, illetve próbálkozzanak a technológia adaptív felhasználásával. A képzés a „Módszerver” és „Szakmódszertan” projekt megvalósulásának egyik előfeltétele is volt, hiszen a pályázati ütemezés későbbi szakaszában az itt szerzett kompetenciák felhasználásra kerültek.

A befektetett szellemi tőke (a képzés tartalmának kidolgozása, tananyagfejlesztés, példatár) és a fenntarthatóság szempontjából az is fontos volt számunkra, hogy a „képzők képzése” műhelyt követően a fejlesztett tartalmakból 3x30 órás, egymásra épülő tanár-továbbképzés akkreditálására is sor kerülhessen.

A képzés tematikájának kialakítása után 2010. januárja és áprilisa között sikeresen lezajlott a próbaképzés, melyen 22 gyakorló iskolai tanárkolléga vett részt. A képzés tapasztalatai alapján a tematikát szükség szerint módosítottuk, majd elkészítettük a három 30 órás képzés anyagát. Ezeket előlektorálás után benyújtottunk az Oktatási Hivatalhoz. Az akkreditációs processzus sikeresen lezajlott. Közben párhuzamosan folyt a képzéshez tartozó tananyagok fejlesztése, melynek eredményeként a pályázat zárásakor a pályázati honlapon 10 tananyag elérhető.

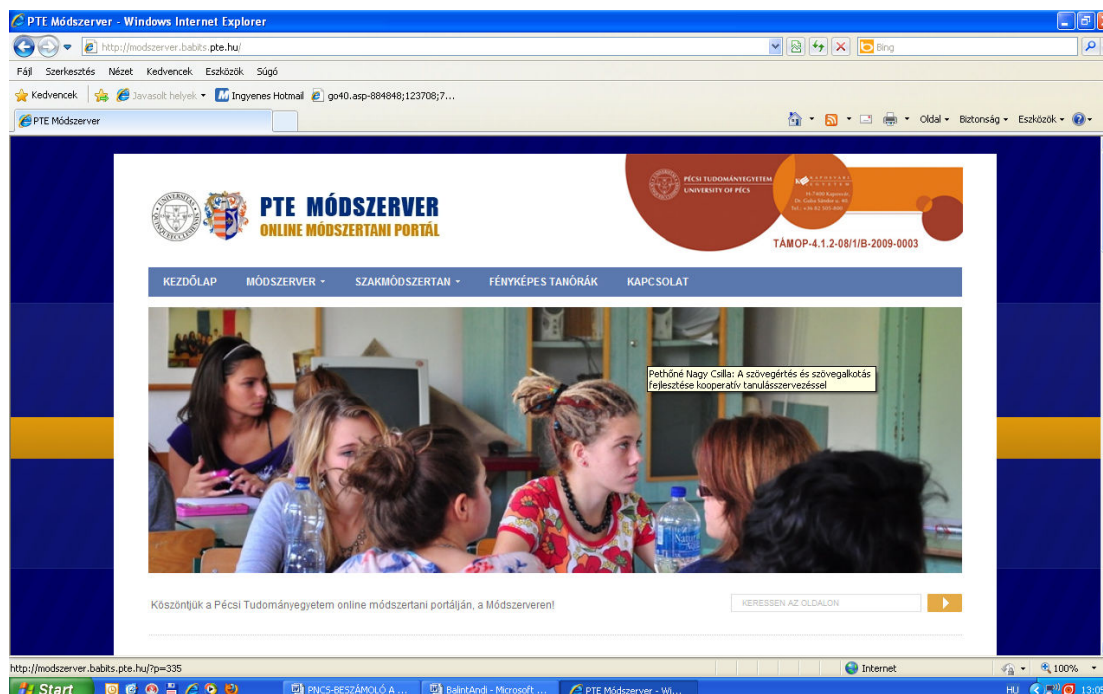
Program neve	Nyilvántartási szám	Engedélyszám	Iktatószám	Érvényesség vége
Info-kommunikációs technológiai alapismeretek – tananyagok készítése és felhasználása a tanórákon	A/6743/2011	100 004/196/2011	KHF/1300-1/2011	2016. 06. 30
Info-kommunikációs technológiákra épülő tananyagok készítése	A/6740/2011	100 004/197/2011	KHF/1292-1/2011	2016. 06. 30
Info-kommunikációs technológiákra és Web2 szolgáltatásokra épülő, videókkal és animációkkal illusztrált tananyagok készítése	A/6742/2011	100 004/198/2011	KHF/1297-1/2011	2016. 06. 30

Összpontosítanak az IKT-műhely résztvevői

A TANÁRKÉPZÉST ÉS MENTORÁLÁST TÁMOGATÓ INNOVATÍV TECHNOLOGIÁK, MÓDSZEREK ÉS ELJÁRÁSOK ELTERJESZTÉSE – MÓDSZERVER

Projektvezető: *Molvay Gáborné Sárosi Eszter* (Babits Mihály Gyakorló Gimnázium és Szakközépiskola)

A projekt célja egy olyan támogató rendszer kidolgozása volt, amely segítheti a pedagógusjelölteknek és oktatás bármely területén dolgozó pedagógusoknak (kezdő és gyakorlott szaktanárok, mentorok, felsőoktatásban dolgozó oktatók) a munkáját a

kompetencia-alapú oktatásban. E támogató rendszer egy olyan adatbázis és példatár létrehozását jelenti, amely a gyakorlatban már kipróbált, működő, korszerű tanulási-tanulásegítési modellt (RJR), pedagógiai módszereket, illetve eljárásokat mutat be, az infokommunikációs technológiák legújabb lehetőségeinek alkalmazását is beleértve. Ez az adatbázis és példatár web-es formája miatt könnyen és gyorsan elérhető, költségkímélő, egyben minőségi hozzáférést is biztosít. Előnye továbbá, hogy bővítése, frissítése, karbantartása a rendszer kiépítése után is egyszerűen megoldható. Mindezekből ered a projekt elnevezése is: módszer-szerver – azaz módszerek gyakorlati alkalmazásának megtekintése és felhasználása az informatika segítségével.

A projekt munkacsoportjában a Babits Mihály Gyakorló Gimnázium és Szakközépiskola 24 fejlesztő tanára, a PTE Deák Ferenc Gyakorló Általános Iskola és Gimnázium 10 fejlesztő tanára, a PTE 1. sz. Gyakorló Általános Iskola 4 fejlesztő tanára, valamint a PTE PMMIK Pedagógia Tanszék 2 oktató-fejlesztője vett részt. Külsősként dolgozott a Szent Mór Iskolaközpont 1 fejlesztő tanára. Összesen 39 pedagógus, illetve oktató és két könyvtáros kolleganő.

Eredeti célkitűzéseinket sikeresen teljesítettük. 104 digitálisan hozzáférhető dokumentumból álló módszertani példatárt hoztunk létre és helyeztünk el a *modszerver.babits.pte.hu* on-line módszertani portálon. Ebből 46 órához vágott videós, 58 órához fotós szemléltető anyag tartozik. Elkészült továbbá 10 tematikus módszertani bibliográfia is, ami bőséges szakirodalmat kínálva segíti a további, elmélyült tájékozódást a módszertan világában.

A Módszerver projektben 16 különböző tantárgyból és 11 különböző módszer használatáról adnak gyakorlati példákat a dokumentumok. Két összegző-szemléltető táblázatunk ezt a sokrétűséget, változatosságot mutatja. A táblázatok után címkefelhő összegzi a projekt legfontosabb jellemzőit, célkitűzéseit, kulcsszavait. E „felhő” angol, német és olasz kifejezéseket is tartalmaz, hiszen a programban összesen 33 nyelvi óra is szerepel.

Magyar (7 fő)	6 videós + 7 fotós óra
Könyvtár (2 fő)	2 videós + 2 fotós óra
Történelem (5 fő)	4 videós + 7 fotós óra
Ének-zene (1 fő)	2 videós + 1 fotós óra
Rajz-vizuális nevelés (2 fő)	2 videós + 4 fotós óra
Angol (6 fő)	10 videós + 8 fotós óra
Német (6 fő)	6 videós + 6 fotós óra
Olasz (1 fő)	1 videós + 2 fotós óra
Matematika (2 fő)	2 videós + 2 fotós óra
Fizika (2 fő)	1 videós + 2 fotós óra
Kémia (2 fő)	2 videós + 4 fotós óra
Biológia (2 fő)	2 videós + 3 fotós óra
Földrajz (1 fő)	2 videós + 2 fotós óra
Informatika (1 fő)	2 fotós óra
Technika (1 fő)	1 videós óra
Műszaki tárgyak (2 fő)	3 videós + 6 fotós óra

Kooperatív tanulás	38 óra
IKT	16 óra
Projekt	12 óra
Drámapedagógia	11 óra
Portfólió	8 óra
Kísérlet	6 óra
Műhelymunka	5 óra
Vita	3 óra
Múzeumpedagógia	2 óra
A város mint iskola	2 óra
Terepgyakorlat	1 óra

A KOMPETENCIA-ALAPÚ TANÁRKÉPZÉST ÉS MENTORÁLÁST TÁMOGATÓ SZAKMÓDSZERTAN SEGÉDLETEK ÍRÁSA

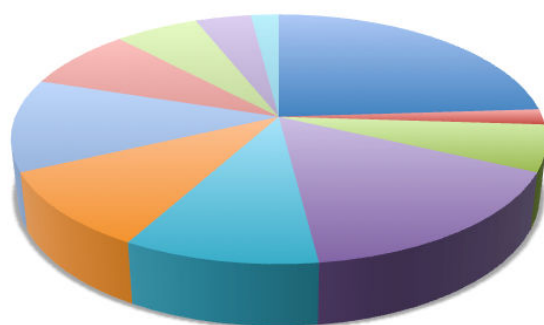
Projektvezető: *Bálint Andrea* (Babits Mihály Gyakorló Gimnázium és Szakközépiskola)

A projekt célja a pedagógus-foglalkozásra felkészítő mesterszakokhoz kötődő tananyagfejlesztés és módszertani megújítás volt, különös tekintettel a gyakorlatból származó, valós pedagógiai helyzeteket megjelenítő, egymással megosztható dokumentumok létrehozására. Szándékunkban állt segítséget nyújtani a pedagógusjelöltek kompetencia-alapú pedagógiai munkára való felkészüléséhez, felkészítéséhez, ide értve az info-kommunikációs technológiák alkalmazását is. Olyan újszerű módszertani kultúra megismeréséhez és elfogadásához kívántuk hozzájárulni, mint a projekt, a portfólió, a differenciált munkaformák alkalmazása, a tevékenység-centrikus és élményszerű tanulás folyamatainak tervezése és szervezése, valamint a pedagógiai értékelés újszerű, fejlesztő irányú lehetőségei.

A fejlesztő munka eredményeként 50 szakmódszertani óravázlat és 25 vágott órafelvétel készült el. A tanári MA képzés szakmódszertan kurzusaihoz közös pedagógiai-didaktikai alapokra építve, moduláris tematika összehangolásával hoztunk létre olyan tanulási segédleteket, amelyek a szakmódszertani képzésben felhasználhatóak. Tettük ezt olyan tanári filozófia, pedagógiai tudás és módszertani eszköztár felhasználásával, amely a tanári (kulcs)kompetenciák fejlesztését, a tanári önreflexióra való képességet állítja a középpontba. A kereteket a közös elméleti háttér (konstruktív pedagógia, kritikai gondolkodás) és az egyes modulok szerkezeti felépítésének összehangolása (RJR-modell, közös sablon, szerkesztési kisokos) adta.

A moduláris rendszerben való építkezés a választhatóság lehetőségét kínálja fel, és nyitva hagyja a fejlesztést. Így a tanulási segédletek a későbbiek folyamán, például egy újabb pályázat keretében továbbírhatók, újabb és újabb modulokkal bővíthetők.

A projektben 43 fejlesztő tanár dolgozott. A fejlesztés különlegessége, hogy a szakmódszertani modulokat általános, illetve középiskolában tanító tanárok írták (33 fő). Hat kollega a lektorálásba kapcsolódott be, míg négyen az órafelvételek elkészítésében, vágásában, szerkesztésében működtek közre.

- magyar
- könyvtárhasználat
- ének-zene
- történelem
- német
- angol
- földrajz
- kémia
- biológia
- testnevelés
- matematika

Tantárgy	Óravázlat	Órafelvétel
magyar	12	3
könyvtárhasználat	1	-
ének-zene	3	1
történelem	8	4
német	5	4
angol	5	4
földrajz	6	4
kémia	4	2
biológia	3	1
testnevelés	2	2
matematika	1	-

Szemléltető fotók a fejlesztett modulokhoz

TANÁRKÉPZÉS
MÓDSZERTANI SOKSZÍNŰSÉG
TRÉNING ÉLETHOSSZIG TARTÓ TANULÁS
SZAKMÓDSZERTAN
TEVÉKENYSÉG-KÖZPONTÚSÁG
KOMPETENCIA
ÖNREFLEXIVITÁS
KOMPLEXITÁS
RJR-MODELL
DIFFERENCIÁLÁS
KOOPÉRÁCIÓ
FEJLESZTŐ ÉRTÉKELÉS
INNOVATÍV SZEMÉLET
MODUL
SZAKMAI MEGÚJULÁS

A KUTATÁST ÉS A (MÓDSZERTANI) FEJLESZTÉST ÖSSZEKAPCSOLÓ DIGITÁLIS, WEB-ALAPÚ PORTÁL LÉTREHOZÁSA IRODALOMTUDOMÁNY – IRODALOMTANÍTÁS ÉS TÖRTÉNELEMTUDOMÁNY – TÖRTÉNELEMTANÍTÁS TARTALOMMAL

Projektvezető szerkesztőségi tagok: *Iglicz Ágnes* tanár (Deák Ferenc Gyakorló Gimnázium és Általános Iskola); *Milbacher Róbert PhD* egyetemi docens, Pécsi Tudományegyetem BTK Klasszikus Irodalomtörténeti és Összehasonlító Irodalomtudományi Tanszék; *Gőzsy Zoltán PhD*, egyetemi adjunktus, BTK Újkortörténeti Tanszék; Dévényi Anna, egyetemi tanársegéd, BTK, Modernkori Történeti Tanszék; *Priskinné Rizner Erika* szakvezető tanár (Babits Mihály Gyakorló Gimnázium és Szakközépiskola)

A projekt abból a megfontolásból született, hogy az egyetemekhez, a karokhoz és szakokhoz köthető tudománytartalmak, a szaktudományok újabb fejleményei, eredményei nehezen és nagyon lassan kerülnek be a közoktatás tantermi gyakorlatába, illetve taneszközeibe. Ennek egyik oka a felsőoktatás és a közoktatás, a kutatás és a fejlesztés-felhasználás összekapcsolódásának hiánya. A tanárjelöltek miközben (többnyire) korszerű szaktudással mennek tanítási gyakorlatra, illetve lépnek pályára, nem szereznek kellő tapasztalatot, gyakorlatot arról, hogyan lehet a közoktatásban használható tananyaggá transzformálni didaktizálni, a tanulói tevékenységek sorára épülő interaktív-reflektív tanítás folyamatába transzformálni a tudományos eredményeket. A pályakezdő tanárok szintén magukra vannak utalva (és hagyva), amikor kialakítják saját osztálytermi gyakorlatukat, de a tapasztalt tanároktól sem várható el, hogy leterheltségük mellett napra készen nyomon kövessék számos tudományos szaklap és folyóirat közleményeit. Ugyanakkor egyértelmű igény mutatkozik a közoktatásban dolgozó tanárok részéről a nem kirekesztő nyelven megírt új tudományos eredmények megismerésére és alkalmazására. A kutatók részéről pedig igény van arra, hogy eredményeiket ne csupán a szűkebb szakmai körök ismerjék, hanem a szélesebb társadalmi rétegben is elterjedjen, amelynek a természetes közege a közoktatás maga. A fejlesztés célja volt a Pécsi Tudományegyetemen egy szakmai weblap létrehozása az irodalomtudomány – irodalomtanítás és a történelemtudomány – történelemtanítás területén. Olyan on-line oldalé, amely összekapcsolja a felsőoktatást és a közoktatást, a kutatást és a fejlesztést.

A projekthez kapcsolódóan két konferenciát is rendeztünk. 2010. novemberében rektori pályázaton nyertünk lehetőséget megszervezésére, 2011. októberében pedig a projekt költségvetéséből sikerült nagy sikerű, népszerűsítő-ismertető konferenciát tartanunk.

Beszélgetés az irodalom- és előadások a történelemtanításról az Árkádia konferencián, 2010.

Irodalomtudomány – irodalomtanítás

Az Árkádia szándékaink szerint egy olyan virtuális tér, ahol az irodalomtudomány szakavatott képviselői (irodalmárok, nyelvészek) és a közoktatási gyakorlat mindennapjaiban résztvevő pedagógusok találkozhatnak. Erre a találkozóra azért van szükség, mert az utóbbi évtizedekben eltávolodott egymástól a kutatás és az oktatás: az irodalomtudomány legújabb kutatási eredményei nehezen és lassan kerülnek át a „szakmai” köztudatba, pedig a 1980-as, 1990-es évek óta másról, máshogyan gondolkodnak kutatóink.

Digitális „folyóiratunk” egyik fontos célja, hogy tematikus elrendezésben, közérthető nyelvezettel, rövidített formában megjelenhessenek ezek az új eredmények, s így a gyakorló pedagógusok, tanárjelöltek lehetőséget kapjanak azok megismerésére, önképzésre, fejlődésre.

A pályázat megvalósításának fontos eredménye lett az „együttgondolkodás” megindulása, egyetemi oktatók és gyakorló tanárok szoros együttműködésével a tanulmányokból a tanmenetbe illeszthető modulok, óratervek készültek. Ezek legfontosabb újdonsága a korszerű szemlélet és a módszertani sokszínűség, változatosság a tanítási/tanulási folyamat megszervezésében. Az Árkádia irodalmi portáljának másik fontos célja ugyanis éppen ez volt, hiszen mindenki érzi, hogy a hagyományos, pozitívista szemléletű, „porosz” irodalomoktatás kora lejárt, és nagy szükség van a belső szándék által vezérelt szakmai és módszertani megújulásra, szemléletváltásra.

A virtuális tér, amelyben most már létezik, sok lehetőséget rejt magában: mindig, mindenkinek, mindenhol gyorsan, ingyenesen elérhető, önmagában teljes, multimédiás anyagai (tanulmányok és óratervek) szabadon letölthetők, felhasználhatók, s ez által valódi segítséget jelentenek a mindennapi tanítási folyamatban. A modulok az értekezésekben felvetett új irodalmi problémákra reflektálnak, azokból fejlesztett tananyagok. A konstruktív pedagógián alapuló, szöveg-, befogadó- és tevékenységközpontú óraszervezés pedig minta értékű lehet a nyitott, igényes, kreatív magyartanárok, tanárjelöltek számára.

És nem feledkezhetünk el diákjainkról sem... Célunk nem lehet más, mint egy harmonikus személyiségű, autonóm gondolkodású, művelt, tudását kreatív, alkotó módon felhasználni tudó emberpalánta felnevelése – Árkádia virágos mezején.

Az Árkádia irodalmi portáljának eredményei számokban

Digitális, szakmai folyóirat 7 tematikus szám	Kutatás	Oktatás	Tanítási folyamat	Feladatbank
1. A nyelvújítás kora 2. A Holokauszt-téma az irodalomban 3. A romantika korának irodalmáról 4. „Nő” az irodalomban 5. Az apokalipszis motívuma az irodalomban 6. Kultikus szemlélet az irodalomban 7. Gyermekirodalom	42 tanulmány	28 modul	Kb. 60 megtervezett, megvalósítható tanóra középiskolásoknak, általános iskolásoknak, tanárjelölteknek	Kb. 300 feladat, megoldásokkal, tanári útmutatóval

Történelemtudomány – történelemtanítás

Az Árkádia szak módszertani portál eredeti célkitűzése az volt, hogy a tudomány és a közoktatás (esetünkben a történészek és a történelemtanárok) közötti kapcsolatot és szakmai együttműködést intenzívebbé tegye, egyúttal felgyorsítsa a friss tudományos és szak módszertani eredmények megjelenését a közoktatásban.

Létrehozását azért éreztük szükségesnek, mert Magyarországon e két terület, a történelem kutatása és tanítása között még mindig nagy a távolság, a kutatások eredményei csak lassan szivárognak át az oktatásba. A kutatók többsége nem rendelkezik valós ismeretekkel az oktatás igényeiről, és csak kevesen érzik fontosnak, hogy szakmai kapcsolatba kerüljenek a történelemtanárokkal.

A szerkesztőbizottságban középiskolai tanár, történész egyetemi oktató, valamint szak módszertanos kollégák dolgoztak együtt. A bizottság illetően összeállítása már kezdettől, tudatosan a tudomány és a közoktatás kooperációját szolgálta. Az oldal szerkezete és tartalma szintén e szereplők közötti együttműködésen alapul, ezt kívánta – kicsit sarkítottan fogalmazva – kikényszeríteni.

A számok témáját elsősorban az érettségi követelményekhez és a gyakorló pedagógusok igényeihez igazítottuk, illetve figyelembe vettük kutatók javaslatait is, akik a közgondolkodásban és a közoktatásban különösen rosszul, helytelenül interpretált témákra hívták fel a figyelmünket. A számok vagy egy speciális téma (pl. nemzetiségi kérdés) vagy egy korszak (pl. ókor) köré szerveződtek. Minden számban található helytörténeti (Pécs története) vonatkozású tanulmány és tananyag is, illetve minden számhoz közreadtunk egy „kislexikont” is, mely a témával kapcsolatos szakkifejezések, fogalmak magyarázatait, fontosabb személyiségek bemutatását tartalmazza.

Egy-egy számon belül többnyire 5 „tananyag-csomag” található, 5 kisebb témával. Egy ilyen „csomag” három részből áll: tanulmányból, forrásokból és óratervből. A tanulmányok körülbelül fél ív terjedelműek és közérthető nyelvezetet használnak. Ezek megírására a téma neves szakértőit kértük fel az ország különböző egyetemeiről és az MTA Történettudományi Intézetéből. A tanulmányokban a téma problémaközpontú bemutatása mellett a szerzők többnyire reflektáltak arra is, hogy az általuk kifejtett téma hogyan jelenik meg a ma használatos történelemtankönyvekben, az oktatásban. Ha úgy látták, hogy ezek torzításokat vagy aránytalanságokat, esetleg helytelen adatokat közvetítenek, akkor erre felhívták az olvasók figyelmét is. A tanulmányokhoz minden esetben mellékelünk ajánlott irodalmat, lehetőleg külön a pedagógusoknak és külön a diákoknak is.

A történelemtanítás a hatályos oktatási dokumentumokban rögzített kompetencia-alapú tanítás elvárásait a forrásközpontúság által tudja teljesíteni. A forrásközpontú történelemtanítás mára Magyarországon is alapvető követelménnyé vált és széles körben elterjedt. Éppen ezért az Árkádiában megjelenő tanulmányok szerzőit arra is megkértük, hogy gyűjtsenek össze és közöljenek témájukból a közoktatásban felhasználható forrásokat, forrásrészleteket is. Ez tehát a tananyag-csomagok második eleme.

A harmadik elem az első kettőre építve, azokat felhasználva készült. Ezek a téma tanórai felhasználására mutatnak példát, adnak ötletet egy konkrét óravázlat vagy modulterv formájában. Ezeket gyakorló pedagógusok készítették, akik különösen ügyeltek arra, hogy a legújabb pedagógiai és módszertani eredményeket alkalmazzák. Fontos cél volt, hogy a tanulmány és az óravázlat szerzője között személyes kapcsolat jöjjön létre, egymás munkáját kölcsönösen segítsék és véleményezzék, ha kell, korrigálják. Ahol sikerült létrehozni ezt a kapcsolatot, ott nagyon gyümölcsöző együttműködés alakult ki.

Tapasztalataink szerint a tanárok nagyon élvezték, hogy végre szakmai kérdésekről beszélhetnek történészekkel, a történészek pedig mélyen megdöbbentek, amikor látták, hogy mennyi munkát, szakértelmet és kreativitást igényel egy óravázlat elkészítése. Sokan arról

számoltak be, hogy ők azt hitték, a tanárok munkája a tankönyvek ismételgetéséből áll, mint régen, amikor ők voltak iskolások. A tanárokról és a közoktatásról alkotott véleményük megváltozott a szakmai találkozás hatására. Arra is láthattunk példát, hogy egyes történészek nyomon követték a tanulmányuk alapján készült óratervek tanórai megvalósulását és elmentek hospitálni a középiskolákba. További megfigyelésünk az is, hogy a projektben részt vevő történészek, akik a történelem tanárképzésben is oktatnak, megváltoztatták kurzusaik tematikáit és elkezdték azokat a közoktatás tartalmi és módszertani igényeihez igazítani.

A GYAKORLÓ ISKOLAI MUNKACSOPORT EREDMÉNYEINEK ÖSSZEGZÉSE

A pályázati tevékenység mind a hat projektje sikertörténet. A gyakorló iskolák tanárai és technikai dolgozói hatékonyan mozgósították tapasztalataikat, használták fel innovációs képességeiket. Szoros szakmai kapcsolat, termékeny párbeszéd alakult ki mind a pályázat három munkacsoportja, mind a gyakorló intézmények, mind a felsőoktatás és a közoktatás, mind pedig a konzorciumi partner és a Gyakorló iskolai munkacsoport közt. A fejlesztések más pedagógusképző és közoktatási intézmények számára is hozzáférhető formában állnak rendelkezésre. Adaptálható példatárat, képzési lehetőségeket, tanulási segédleteket kínálnak a kompetencia-alapú pedagógusképzés és közoktatás számára. Azt is látjuk ugyanakkor, hogy érdemes lenne folytatni ezt a munkát. Reméljük, egy következő pályázat módot és lehetőséget kínál majd erre is.

A Gyakorló iskolai munkacsoportban résztvevő fejlesztők névsora oktatókkal és külsősökkel együtt (164 fő)

Ákli Istvánné, Bálint Andrea, Baloghné Bíró Mária, Bánhegyi Judit, Bánkúti Gábor PhD, Baranyai Balázs, Bartók István DSc, Bebesi György PhD, Beck Zoltán PhD, Bedőné Szűcs Tünde, Berényi Éva, Berényi Szabolcs, Betlehem Márta, Bodó Jánosné, Borbíró Fanni, Bosnyákné Szűcs Erzsébet, Böhm Gábor PhD, Czanikné Dezső Emőke, Csanádi Beáta, Cseh Gabriella, Csókásné Gémesi Ildikó, Csőke Renáta, Dévényi Anna, Dombiné Borsos Margit, Dörnyei Krisztina, Engel Mária, Eszteri Zsolt, Fedeles Tamás PhD, Fekete Nóra, Ferenczhalmy Réka, Fodor Bálint, Font Márta DSc, Fűzfa Balázs PhD, Garamszegi Rita,

Gárdonyi Máté PhD, Gere Zsolt, Gerhard Seewan PhD, Gocsál Ákos PhD, Gombos Péter PhD, Görög Gabriella, Gözsy Zoltán PhD, Gyimesi Zoltánné, Gyurina Éva, Hahner Péter PhD, Halász Edit, Dr. Halblender Anna, Hartvig Gabriella PhD, Hegyi Zsófia, Heidl György PhD, Herner Mihály, Hites Sándor PhD, Hornyák Árpád PhD, Horváth Györgyi PhD, Horváth Krisztina, Horváth Richárd PhD, Horváthné Szűcs Márta, Horzsa Gáborné, Iglicz Ágnes, Jankovits László PhD, Jaszenovics Sándor, Józsa Judit, Juhász Krisztina, Kálmán C. György DSc, Kanyar Gyöngyi, Kasznai Gyula, Katicsné Simon Gyöngyi, Katona Réka, Katus László CSc, Kerekes András, Kisantal Tamás PhD, Kógerné Kühn Edit, Kopeczky Péter, Kövi Anita, Kucserka Zsófia, Laczkó András PhD, Lakner Tamás PhD, Lénárt Anett, Lévai Attila, Magasi András, Magyar Ferdinánd, Majoros István DSc, Maracsik Ferenc, Máté Gábor, Maul Borbála, Mekis D. János PhD, Mészárosné Bolla Eszter, Mészárosné Császár Zsuzsa PhD, Milbacher Róbert PhD, Molvay Gáborné Sárosi Eszter, Monok Zoltán, Muráth Eszter, Nagy Árpád PhD, Nagy Imre DSc, Nagy Levente PhD, Nagy Mariann PhD, Nagyné Sörös Erika, Németh Andrea, Onder Csaba PhD, Onódi Emőke, Pálffy Géza DSc, Pálffy Margit, Pammerné Fehérvizi Márta, Pap Balázs, Dr. Pap Gáborné, Papp Zoltán, Pércsich Richárd, Perger Attila, Perjés Zsolt, Pesti Jánosné, Pesti Miklósné, Pethőné Nagy Csilla, Petz Andrea, Pilkhoffer Mónika PhD, Pintér Aranka, Polgár Rita, Porkoláb Tibor PhD, Priskinné Rizner Erika, Rákóczy Istvánné, Ripp Zoltán PhD, Rózsa Mónika, Rózsahegyi Ágnes, Rutsch Nóra, Sashalmi Endre PhD, Sátyayné Gál Veronika, Séllei Nóra PhD, Slachta Krisztina, Somorjai Eszter, Stehler György, Szabó Ádám PhD, B. Szabó János, Szabó Gábor, Szabóné Bárdos Csilla, Szakács Emília, Szalay Dávid, Szalayné Csáky Judit, Száraz Tamás, Szeriné Hipszki Györgyi, Szilágyi Mariann, Szilágyi Zsófia PhD, Szívósné Vásárhelyi Zsuzsanna, Takács Tímea, Tamás Renáta, Tarnai Gábor, Tóth Anett, Tóth László, Tóth Orsolya PhD, Török Lajos PhD, Vaderna Gábor PhD, Vadicskó Judit, Varga András Ferencné, Varga Lajos CSc, Varga Szabolcs PhD, Vári György PhD, Vati Tamás, Végh Ferenc PhD, Vér Ádám PhD, Vezér András, Vilmos László CSc, Vinczéné Csete Gabriella, Vitári Zsolt PhD, Vojtek Sándor PhD, Vonyó József PhD, Z. Kovács Zoltán PhD, Zákány Tóth Péter